

МИХАЙЛО
КАМЕНЮК

Окільцьовані птахи

Людмили Михайлівні
не втомтему Терещіві
за правду і красу

Мих Каменюк

29.09.94.

84.4Укр6

ББК 84Укр7
К18

ОГОНЬ
ЛОЖИМ

Ця книга засвідчує чималий поступ поета, який дебютував у сімдесяті роки, завжди сповідуючи чистоту думок і відчуттів, для кого людський досвід — це традиції, помножені на оновлення сьогодення.

Характерними для Михайла Каменюка є пронизлива відвертість інтонацій, уболівання за долю народної культури, етики, моралі.

Редактор Л. В. Голота

4702640202-137
К М223(04)-91 138.91

ISBN 5-333-00797-7

© Каменюк М. Ф., 1991

Моїм дітям —
Тарасу та Ірині
присвячую

Вигіння в Теремі

Бузиновий яр

Як ти світло цвітеш, так і я колись цвів без пуття
По вітчизні моїй, де нема, як відомо, пророка,
Бузино смітників, лакувальнице ревно життя,
лікувальнице ока.

Відкричали давно співаки різношерстих пісень,
Бачиш в тілі твоему сопілку заброда Ярило.
Перекине на небо вечірне знесилений день
Бузинове чорнило.

Бузино, бузино, чарівнице моя — бузино!
Як стіла омилась душа від пера, від числа, від лінійки!..
По кушів ліхтарях утікає в твое казино
по отруту повійки.

Нині греблю прорвало заборонено-зболених тем.
Не відштовхуй мене, погуби мене ніжно руками.
Поцітимо удвох. Поцітимо хоч трохи, а там —
замість смітниками.

* * *

Я — мамлюк, той, що сам собі пам'ять відсік,
що регоче у кожному гульвісі.
Я наймуся точити березовий сік
у безмежно державному лісі.

Ощасливлений в стан, де нема устремлїн
й все одно, чи «поганки», чи «панки»...
Буде хлюпати щастя, що вийшло з корінь,
в ліхтарі трілітрової банки.

Буде чути синицю мені за версту
і тужливої чайки квиління,
бородою дрімучою я обросту,
як мохами сарматське каміння.

І жалі ви для себе залиште — пардон! —
я нічого не хочу — пустельник.
Як до Крузо, до мене прийде на кордон
раз на тиждень заготівельник.

Що ударник, похвалить, на хліб дасть і сіль,
запита, чи не треба собаки.
І, собою вдоволений, вчеше звідсіль —
співбесідник із мене ніякий.

Та коли уже здасться: душа півжива,
що не зайве було б і вмирати,
наче хмиз у сторожку, зачну я слова
про довколишні речі збирати.

Те вночі — світлячком.
Те — немов потерча...
А всі разом: молитовник-сонник.
...абомовня... афинник... артиш... бабача...
завертайка... улива... багонник...

Я забутись баг, стати наче рахман,
я розвіятись хтів, як пилинка,—
ржій жене бузину крізь рожевий туман,
тужить тижик, неначе тилинка...

З мене ж, ницого, виміє речі святі,
мною ж скаже їх мудра природа —
і лежатиму я, мов Христос, в темноті,
і стоятиме ліс, як при родах.

Ах, які ж ви убогі, щоденні гроші,
інтереси, заковані в жмені!..
Стане тоскно до смерті злодійській душі,
як народ ворухнеться у мені.

Видіння в Почаєві

Завтра буде пізно,
а сьогодні — ні.
Хтось на тому боці
запалив огні.
Хтось на тому боці,
як більмо на оці,
мов кривава пляма
у душі мені:
«Завтра буде пізно,
а сьогодні — ні».

Шестикрилі зорі
виберу з води.
Лине з того боку:
«Сам себе суди!..»
Хтось із того боку,
непомітний оку,
на траві червоні
погубив сліди.
Як же це — не знаю:
сам себе суди!..

З рук моїх робота
й сила випада,
хто це з того боку —
смуток чи біда?..
З-над ріки, якої
не кують льоди,
звідкіля все чути:
«Сам себе суди».
В ній дерева плинуть,
жодне не зроста.
Збили два — пустили
хлопчики хреста.

Плине він і плине,
доки я, сюди.
Птах на ньому криче:
«Сам себе суди».
А ще тую пісню,
де слова журні:
«Завтра буде пізно,
а сьогодні — ні...»

Вхопишся за голову,
просиш голови:
«Порятуй бродягу —
Господа
яви!..»

З конспекта Біблії

«А коли ти будеш жати жниво своєї
землі, не докінчуй жати до краю сво-
го поля, а попадалих колосків твого
жнива не будеш збирати... для вбого-
го та для прихोдька позостав їх».

(з книги Левіт, гл. 19)

Звільнися. Визирни з луски,
катора як на сонці плями.
А ти збираєш колоски
і в'яжеш мокрими рублями.

І очі виїда ропа,
й нема жаданої остуди.
Життя — зароблена копа
важуче моститься на груди.

Страшний народ у кунтуші —
в ніякій іншій більш потребі.
Нема, нема, нема душі,
ні на землі нема, ні в небі!

Печить мене, слова старі,
із цього випечіте пекла.
Хати й хати, мов цвинтарі,
й хрести, як безкологі стебла.

Нехай єгипетський пісок,
верблюд горбатий —
й тим спасибі!
Моя душа, мов колосок,
ховається у чорній скибі.

* * *
Мое Поділля — стежка руса
до богоокої ріки.
Від Коцюбинського до Стуса
стоять у слові земляки.

Слідами велетнів ступайте,
духовних лінощів раби!
І ви вставайте, всі вставайте
до слави, слави із ганьби!

Народ прозрів, питає: де я?—
аж в океанах віддає.
І треба знов йому Мойсея,
пустеля, слава богу, є.

І вітер гласності не займе,
хто сам для себе гість нічний.
Народе рідний, ти не наймит,
з позицій власності — нічий.

Пізнаймо всі ціну покути,
не возлежім в густій траві,
бо тіні предків забутих
усі сьогодні тут.

Живі.

Мозіп Викотолітє Аххєї
— Аххєдот доладфєн
Іднєвє мєт Я
Уоронєн вом, дєгуд вом
Іднєвє Вілєрє у вєстєвєх

Аб ово

Ти у мене у серці не гостя,
хто від мене тебе одбере?
Я люблю твоє тихе Замостя
й закосичене місто Старе,

п'ятничанські над Бугом заплави,
серце б'ється од них веселіш...
Як Богунії сонце яскраве,
на майдані козацької слави
ти дитям України стоїш.

Понад смутком вербової Кемпи
лине чайка рожева у вись.
Шістсотлітні історії темпи
гнули, м'яли тебе: «Підкорись!..»

Ти нелегко виходила в люди,
ти чекала своєї пори —
і подзьобані кулями груди
піднімають старезні Мури.

Не взяли їх ні кулі іржаві,
ні державних мужів протезе.
Не скорилась Москві і Варшаві,
тож чи скорилась втомі уже?

Поставай, рішенець недалечко.
Знов Нечаєві коні іржуть.
Буть і будь — України краечком,
непричаленим чайки крилечком,
невінчаною гордістю
будь!

Вінниці

Буду я перед тобою винним,
все життя — не місяць і не рік,
як дозволю, щоб іменням винним
безборонно хтось тебе нарік.

Ти у вчені не спішила зали,
де цвіла історія держав,
Вінницею ті тебе назвали,
хто мене окраїнцем вважав.

Розкажу їм, як, попри хорали,
ще ятрить оскіллячко тупе,
як тебе стріляли, пропивали,
як морили голодом тебе.

Як несли невіру безумовну
по твоїм пісенному раю —
і тебе, уже напівбезумовну,
словосерцем щедро напою.

Хто до тебе душу знов прихиле,
хто покине крізь чужинський люк?..
Вмерти. І співати із могили,
як співає Настя Присяжнюк.

Подільський мотив

«А сьогодні, сини мої,
горе мені з вами.
Поцілуйте мене, діти,
бо не я вбиваю,
а присяга...»

Тарас Шевченко. «Гайдамаки»
(«Гонта в Умані»)

...такого не читали ще вірша ви:
піском розвіявсь, статки мав смутні.

...ридван везе графиню до Варшави,
а юний гетьман глушить жаль в вині.

...О, ті слова! Мов з праці каменяюка,
могильно чом заціпило уста?

...і устає невбитий Кармалюка,
в якого в серці куля золота.

...домашній езуїте, не піжонь ти,
хоч слово-покруч спльовуеш з губи —

підпережися паском з шкіри Гонти
і римського владику возлюби.

...Таких ніяка не навчить покара,
ніяка чайка в безвість не домчить.

...і снову Соколовського гітара,
як божевільна нявка, занявчить.

...о, ті слова! Для солон'їв розкоші.
Ця музика непам'яті душі...

...багаті ми, бо викопали гроші
на попелищі отчої Буші.

...до столу всіх! Налить тобі, лелеко,
наш ангеле із чорним на боку?

...а тіні Коліївщини далеко,
вони то в Єревані, то в Баку.

...кружкá! кружкá! Замовимо музики.
Такі ми дружні, як ліси густі.

...ми — католики, тату,
католики.

Нас ще не раз розіпнуть на хресті.

Записи на манжетах

1.

Щебечуть птиці.

Так далеко десь,
неначе з України чути їх.

А ця долина висušеним горлом
припала до морозу джерела.

2.

Музей

останній кошовий...

останній січовик...

останній безсмертник...

останній Дніпро...

передостанній я...

3.

Кооперативно-радісно почуваймося! —
голуби,
розжирілі, ліниві, брудні,
пасуться на площах,
заважають ході.

4.

...він набрів на літературу,
яку ніхто не хотів читати.

...Він був на руїнах народу
і не знав, як вернутись,
куди.

...ще не вивітривсь
жах той із нього.

5.

Стрийський парк, як глибокий схрон.

Я ніколи не був у бою.

Жолудь, як невістріляний патрон,
нащось впав на стежку мою.

Кам'яна ріка

(Поезосимфонія)

«...із кам'яного горла кріпаків».

Володимир Затулівітер
«Фонтани Петергофа»

Амулет

Пірнаю крізь гумус, пахучий, півсонний,
крізь мертві глини,
у кучері чорні вплітаючи дереворити,
скликаю каміння, щоб мати із ким говорити,
на горло вулканів накинувши скіфські круги.
Пірнаю крізь мерву минулості,
сміття смішне,
одрізки надій і похмурих жалів сталактити,
скликаю каміння,
але не вистругувать плити,
десь є катакомби, і нить Аріадни десь є,
як мова
К
амінь...

Скіфський потрійний круг

1.

...коли я скіфом був. Колись
вік був — гончарна глина.
Мені до серця заплелись
хміль дикий і ожина.
Не вгадуй: «Україна».
Тоді вона ще не була —
було село, долина,
земля горіла і гула,
хміль дикий і ожина.

Не вгадуй: «Україна».
Не раз вже був я молодим,
піском розвіяв статки.
Ще й досі чую крик і дим
в мелодії колядки...

2.

...я знову їду на Дунай.
У скіфські далі.
Той крові клич — про це ти знай —
мов клич печалі.
Що скіфами були, приснив,
вітрів достойні,
що я тебе був полонив
колись у війні.
Твого коханого знеміг
мечем гарячим,
та зупинив шалений біг —
тебе побачив.
Пішов на очі, як сліпець,
ти полонила.
Але стріла прудкіш була —
тебе скосила.
І я помер.
І плакав май,
мов наша доля.
Я знову їду на Дунай,
до того поля...

3.

...як стикались в протиріччі
думи мудрих, то, як слід,
скіфи сходилися двічі
вибирати вірний хід.
Все скидали на терези,
міркували, що є сил.

Перший раз — коли, тверезі,
рахували голоси.

Далі — чаша йшла по кругу.

Наставав вину кінець —

ось тоді вже скіфи вдруге
вибирали рішенняь.

Втік табун віків од мене,

та мені його не жаль,

загубив я скіфський перстень,
розтранжирих пектораль.

Вже на котре п'ятиріччя

поверта життя мое —

протиріччя,

протиріччя,

хоч і випити з ким є.

* * *

Хай життя мое — праця нелегка,
хай любов моя — птиця здалека,
не розмінююсь на печаль і гнів,
назову її Кам'яна Ріка,
набудую їй кам'яних млинів.
Може, вернеться, скажу: «Змолото».
А для чого їй іскри-золото?
Не зови мою пісню марною,
кам'яні слова не для мармуру.
Та й мене нехай
забере вона —
Кам'яна Ріка, пісня кам'яна...
Земляки, куди ви подалися —
на руках хрестів поверталися.
Коней татарви свиснули хвости,
що несуть он вас темнії хрести?..
Набудую їм кам'яних млинів,
нагодую? — ні! —
волею синів...

Креш

...літа 1986-го в славному вольному козачому міс-
течку Буша на Вінниччині, на Замчій горі, на май-
дані слави і скорботи правічної, художники Вінни-
ці, Одеси, Херсона, Києва, народні умільці з дов-
колишніх сіл тесали і витесали парк кам'яних
скульптур. І поставили лицем до сонця — кожного
в натуральний людський зріст — реєстрове коза-
цтво, грізних подольських левенців, героїв славетної
облоги Буші іншого літа — 1654-го. Облоги, при-
якій гроза усєї Європи войовничий гетьман Поль-
щі Чарнецький був з ганьбою повергнутий в куря-
ву подільського шляху і поніс звідси душевну ра-
ну, котра йому вже не заживала. Бо коли один сто-
їть супроти десятюх, як став кожен наш земляк-
подолянин, за Віру та Волю, — честь його смерті!
І нікому опріч.

Труд свій безоплатний та жертковий скульптори
назвали роботою на комуністичних засадах...

Мар'яна Завісна. Вибух

Наїжачилась злісно
хвища шабель, мов ліс.
І роздерто сорочку
до калинових сліз.
Бризнуть білі коралі
сльозами ще раз —
там на трави прив'ялі
впав полковник Тарас.
Шляхтичів осліпляє
її нагота.
«Прощавай, дружинонько», —
шепочуть уста.

Ти не смійся, недоле,
з тії наготи,
поможи їй, недоле,
роздмухать гноти.
Одведи ж ти від неї
всі руки чужі.
Тут, в цій порохівниці,
смерть у кожній діжі.
Поцілуй її в скроні,
побудь з нею вдвох...
Схарапудяться коні,
як вибухне лях.
Де ступала Мар'яна,
тільки вирва углиб,
пригортала синочка,
несучи смолоскип.
Ще умитися шаблям
шаленим вином,
та без тебе, Мар'яно,
все зросте бур'яном.
Бо в криницях утоплять
дітей матері,
бо в пожарище ступлять
молоді і старі,
і як виступить військо
чуже із Буші,
то в полоні у шляхти
не буде й душі...

Майстри

«Згинуло шістнадцять тисяч хороброго народу».
Микола Костомаров.

— Тату,
чом ці гори сліпучі такі?
Тату,
розкажи мені, хто ми?..
Хто твій тато,
хто дід твій?
Хто дідо його?
Звідки ми і для чого на світі?

— Білий камінь з тобою
ми тесатимем, сину...
Білий камінь, що ним
гори сміються при місяці...
Білий камінь, яким означають дороги
й становлять на добро обереги дворів...
Білий камінь розбризкується на всі боки,
не стирай його пил із чола, не спіши...
Білий камінь — одежа,
землею не стали герої...
Білий камінь і впає в нім кременці —
очі, кулі, серця і уламки шаблук —
ми тесатимем доти,
доки вийдуть плечима
з білизни ті, про кого питаеш...

— Заспівай мені, тату.
Я стомився.
Співай мені, тату...

— «...прив'язали Марусину
до сосни плечима,
до сосни плечима,
в темний луг очима.

Чи ти будеш, Марусино,
вкупі з нами жити?
Ой, чи ти станеш, Марусино,
в сирій землі гнити?..
Поставили Марусину
та й біля криниці,
прицілився пан Каньовський
з срібної рушніці...»

...білий камінь
...земля
...білизна

Реквієм

Оборона Буші, оборона Буші,
це для кожного з нас — оборона душі.

Це — видіння про те, як на кручах століть
в іскрах славних легенд Україна стоїть,

це — знання, що наш рід з крем'янистих порід,
що чужим не пройти річок наших убрід,

це — з достоїнством відсіч пророкам во лжі,
це — зневага до тих, що в міщанській іржі,

це — преславная гордість, яку не купить,
це — гонитва у вічність (земля з-під копит!),

це — легенда з проваллям незнищимих лун,
на якій, може, сам присягався Богун...

Україно, душа твоя знову в огні.
Ми по батькові різні, та серцем одні.

Стиснем руки, братове, товариші,
в обороні душі,
в обороні душі!..

* * *

...тут починала всі свої начала
дідизни неминуща далина.
Козацька пісня весело гучала —
в льохах зосталась кам'яна луна.
Я обніму бентегою й печаллю
ці скелі, як на спадщину добро,
де родоводу першою печаттю
вросло в мохи язичеське тавро,
де до дружка-Дніпра з крутого ложа
гукає бистрий на язик Дністро,
де сокіл вольний лиш мені на пару,
де плине Рось,
й темніє берег Згару,
й в граніт, яким окута ця ріка,
уріс навіки слід Кармалюка.

Останнє повернення ватажка

Затягнуто в тумани Львівський шлях,
Ліси під Літином страшна гроза скородить,
Де возлежать в коноплях і вівсах
У пуші відвойовані городи.
Така гроза, що з церкви зірве дзвін,
Зоставить всюди лиховісні міти.
О тій порі в корчму старої Літи
Ввійшов худючий, наче старець, він,

Тут ярмарковим їлося й пилось,
Ім зайшлий гість, звичайно, без потреби,
Що з каторги тікає він утрете,
Чи ж зацікавить тут таке когось?
Розв'язує казюнна язики,
Із кумом кум чаркується — гостина!
Чому ж не впізнаєте ви Устима,
Його колишні браття-вояки?
Чом чванитесь базарним вдалим днем,
Де прикупили волики, корови?
Чи золото з великої дороги
Кишені ваші не пече вогнем?
А чи пістолі в глинища зарито
Й дукат та хрест на вашому сліду?
Хто дав це право — переждати сито
На хутірцях безправ'я і біду?
Й неправди тої захалаявний ніж
Глибоко його зранив в тому домі.
Із гурту тут лиш четверо знайомі,
Невже і решта стали всі такі ж?!
Ех, браття, браття... Та чи ж браття це —
Стовковисько пияцьке і торгове?
Суворо зводить кушуваті брови
Його грізноосміхнене лице.
Він каторжанські згадає гроби,
Слова чийсь над горем домовини:
«Блажен, хто не цурався боротьби
Во ім'я щастя бідної людини...»
Чи то громи, чи звуки стрілянини,
Чи то причулось:
«Батьку... не губи...»
Ішов.
І рідні луки та гаї,
Здалось, шептали: повернувся вчасно.
Після грози корчма горіла ясно,
І нікому було гасить її.

Удосвіта, на першому морозі,
 Зажмуряться від зради очі зір.
 А він ще стогне на твоїм порозі
 І руки навхрест лиже дощ, як звір.
 Оленонько, чи ж ти? В засаду? З ляхом?!
 Та ж він, Кармель, бідноті богом дан!..
 Його везимуть завтра битим шляхом
 На той страшний летичівський майдан.
 Покотить чутка горенько безродне,
 І не зажити рані тій колісь.
 О жінко, жінко — проклята безодне,
 В якій і щастя, й зрада обнялись!..
 Шляхтич грайливо розстібає паска:
 «Моїй крулеві краще прилягти...
 Яка була... у призвідця... любаска...
 Покажеш зараз... у перинах ти...»
 В ясного пана вишукана польська,
 Дукатів жменя — за твої «труди».
 Не раз ще зимний вітер із Тобольська
 Тобі безсоння намете сюди.
 Заледенілим серцем будеш чути
 Той шерех, стукіт, стогін у вікно.
 Минуть літа — не принесуть покути.
 Побачиш: ТЕ забути не дано!
 Безсонь, терзань присипле сиве мливо
 Чагар ночей, що не здолать убрід.
 Вмиратимеш ти довго і жахливо,
 Скликаючи до себе всенький рід,
 І роздаси онукам по дукату:
 «Мя відмоліте, янголи малі...» —
 І понесуть вони страшну ту плату
 По всіх шляхах, що є лиш на землі...

...за далеким згарівським бродом, де аж під
 Кам'янку звивається крутий північний берег, де в
 ближній пущі справіку селиться сторожка сіра
 чапля, наче зроблена з тонюсінких пацьорків
 скла, люди й тепер вам покажуть «слід
 Кармалюка» — не знати яким дивом втиснутий в
 граніт слід босої людської ступні. Велетенський,
 могутній...

...голосні луни стоять там, при вході в темну
 печеру, в пору тихих, як безвітряні пожежі,
 листопадів. Голосні, наче сама безвість...

Володька. З натури

Колишній поліцай Пантьо Кифорак
 валькував собі хату.
 Це було в суботу, якраз проти вербної неділі.
 Пантьо в глину, граючись наче,
 шпав руку свою волохату —
 Браїлівський шуцман при улюбленім ділі.
 Пахло вербами млосно від ставу і пробудженої
 ріки.
 Сіріла солом'яна клуня — достоту стара теплушка.
 Пам'ятаю,
 якраз привезли до сільмагу в той день куфайки
 Й тато взяли у борг,
 доки буде на цукроварні получка.
 Пантьо по амністії вийшов з тайги, де вовків лякав,
 Строїться на відшибі — хто схоче в сусіди сволоч?
 Вдвох з мовчазною Зосею гарують, бо яка толока
 Може бути в такого, кому тільки зашморг
 на сволок?
 Пантьо не могоричить. Будується «на суху».
 І я його ненавиджу. В мене вбитого дядька пілотка.

І тоді саме grimнуло у вуйни Домни в льоху,
А згодом заголосили ж вуйна:
— Во-лодь-ка!..—

Пам'ятаю, як довго вулиця до сусідів збігалася,
Як мені затуляли очі рукою шорсткою мама.
І кров'ю Володьки

в підстилці солома просякла вся,
І замість очей у Володьки — скипалася кров'ю яма.
Володька! Таж він на дробарці шебінь молотів,

як хліб,
Таж він у тому кар'єрі громами ламав граніти...
А через тиждень казали:

«Живий, слава богу! Осліп...»

Добре,

що хоч у Домни не гралися в той день діти...»

...Коли ми, бува, стрічаємся, тремтить у нього рука,
По ріднім селі він знає без поводиря ходити.

Він бомбу тоді придумував, щоб Пантю Кифорака
За мертвих і ненароджених по-своєму розсудити.

Живе тепер у столиці поет Володимир Братан.

У нього суворе слово — не просто ліричні вісті:

Всевидящих книг кар'єри,

Громами живуца там

Поезія,

Що не знає за підлість ніяких амністій.

* * *

...завершує життя камінний круг,

чи зна пірнач, що дна йому не буде? —

а тут спадає осіяний червень —

від неба до камінь нетлінний дух...

...пора дощів —

для радощів,

що в зелені

поселені,

що в гомоні,

його мені
даровано
згорьовано...

...пора дощів —

для радощів...

...лід місяці

пора мені

на вулиці

поранені

(пора дощів —

для радощів)...

...а вулиці під каменем,

а вулиці — на камені,

ходімо, любо-радісні,

спішімо, заарканені,

КАМІННЕ КОЛО СТАЛОСТІ

ШУКАТИ КОЛО СТАРОСТІ

(пора дощів —

для радощів)...

Амулет

...ти не питай мене: «Куди ти?»

Любов — хіба щоденні звіти?

Тесати камені, котити,

збирати камені, мов квіти.

Не слава, як дійна корова,

не вченість — де ума палати,

а віра, що не ради слова,

а труд — не лише для зарплати.

З ріки суетності земної,

де кожен має сіделечко,

ввійти у хвилі Кам'яної,

яка від серця недалечко.

Українська делегація
в Петра Першого

(За Миколою Маркевичем)

Класичний раб чогось й добився б, може,
та не такий Полуботок Павло,
бо наказному гетьману негоже
себе втрачати, що б там не було.

О, скільки й так задля цієї стрічі
приниження стерпіли від лакузі!..
Він криє правду государю в вічі,
тереблячи старий козацький вус.

В своєму слові так зліта високо,
що заздрить навіть недолугий кат —
і скаженіє владареве око,
і кара буде тяжчою стократ.

«Я знаю, нам недолі не минути,
пали, тавруй нас іменем заброд,
та, царю, не повинен ти забути,
що дав твоїй країні мій народ.

Нема такого в божому законі,
щоб нелюбов одного тисла край.
Хто славу засвітив твоїй короні,
хоч промовчи, але не забувай...»

Кажі, хоч і затятий, та хоробрий,
за тих кажі, хто підібгав хвости,
хто мовчазний, погоджувально-добрий,
стражденний в вірі... Ім усім прости.

Кажі, гнуздай цю правду, мов ягницю,
бо вже в народі мало що й живі

ті, що у жилах носять не водицю,—
мужчини, що несуть війну в крові.

Кажі — й назаўтра мокра вовча яма
тебе навіки проковтне, навік,
і возсія корона знов та сама,
хоч трон посяде новий чоловік.

Що довелось лютою порою
тобі повстати в слові, будь здоров!
Кажі, світи, лети, лютої іскрою,
впадай огнивом у заснулу кров!..

Я вірю в пам'ять, котра — не руїни,
я пам'ятаю ваші імена,
Полуботки моєї України,
її неопалима купина.

Злічити вас ще і донині годі —
від гір Кавказу до глибин Русі,
Полуботки уярмлених народів —
рабоубивці, прапрадідусі.

Мій тризуб

1. Богун

Обнялись так Москва і Київ,
що ми попали в одрубі.
Біда, як той аркан Батиїв,
над всім Подоллям... Гей, труби!

Не на турнірні фехтування,
не на косарський мирний лан —
у чисте поле без вагання
Богун виводить брацлавчан.

Поп'ють шляхетські бузувіри
ще раз козацького вина.
Чи видно нас, Богдане, сірих
з Чигирина, з Чигирина?..

Так, ми співочі. Може, й долю
всю проспівали, ми ж не злі.
Вже всі співають у застоллі —
один Богун, один в сидлі.

Надірве вічна шабля жили,
та відспіває п'яний дяк.
Нема ніде його могили,
неначе й не було вождя.

2. Гоголь

Російським вибито морозом,
куди не глянь — і те, і те...
Я вже помучусь малоросом,
аби не згасло все святе.

Полтавським сотником, панове
земляцтво, вже мені не будь.
Я, може, виросту з любові,
зі слави мільйонів Бульб...

Мене любить не відучили
Диканьку, зорі, тихий млин.
Я, може, виросту з могили,
як мальва, як рожевий крин...

В душі я вимощу підпілля,
розшите в гетьманській узор...
Згаси свічу — і божевілля
уже стоїть, як ревізор.

3. Холодний

Наставивши вуха уважний радар,
він ловить страшні паралелі.
Йому залишився останній удар —
він вистрелить ще на дуелі.

Вогонь свій пекельний з холодним чужим
він в'яже осліплю удвоє.
Стрілятися хоче з поетом режим,
але одібравши набої.

Від Ніцше до Кафки пробігти не зле
умом, що не прагне окраси.
Держава помітить поета, але
спочатку пошле в свинопаси.

Живий-бо ж не той, хто під себе гребе,
з підозри вцілілий і трусу.
Студентського боргу в один крб.
не встиг повернути він Стусу.

Валюти настригти не встиг з ЦРУ,
як всюди вищали писаки,
не встиг він провідати неньку стару,
врубати їй в грубку гілляки —
за Вінницею у Холоднім яру
чекали його гайдамаки.

* * *

Так безпорадні ми!..
Слова, як дош, солодки
Бездонні голосні — за кожними грудьми.
О дивна муко жить!
Побачення короткі.
Солом'яні дими,
солом'яні дими...

Так безпорадні ми,
коли словопарадність,
як хмара, наліта бляшаними крильми.
Беріть мене, беріть
в свою небесну радість,
солом'яні дими,
солом'яні дими...

Бреде в поля зими
нескошений барвінок,
як лежні пізніх груш, скоцюрбились громи.
Там сторожів нема,
підете за безцінок,
солом'яні дими,
солом'яні дими...

Сьогодні і завжди

...анемійні квіти діаспори,
влада з елементами вертепу
і проблемою разових шприців
(то захмариться, то розплющиться...)
...уніати по-галицьки
плюс уніати по дюку Рішельє
на Хортиці в церві св. Покрови
...москвофіли по-сталінськи
плюс москвофіли по-ельцинськи
...великомучениці Марії:
від доярки до міс «Америка»
...полуботківські мільйонери,
приречені злидарювати,
в потязі без машиніста
на рейках — по колу! по колу!
...селяни, селяни, селяни
хімкомбінатів і в/о «Термінал» —
рушійна сила, що унеможливило рух
...всесвітні колядники з ветхими літописами —
купонами на гонор
...потурнаки з відбійними молотками
при копрах
плюс патріоти (без нічого)
при Карпатах, де Говерла
...о, це ми!
...о, ще не вмерла!..

Балади площі

(Три іронічні замальовки
для барда Андрія Сенченка)

1.

Балада початкова

(маршова)

Ми поїдем, друже, з Вінниці до Львова,
усміхнися, брате, горе — не біда.
Хай хоч у неділю тля яйцеголова
на веселе серце не напосіда.

Гей, країни! Де ж ваші отамани?
Золоті хоругви, срібні бунчуки...
Чи ж по ваших спинах, земляки-львів'яни,
мало погуляли з гуми канчуки?

Коли знов мовчати на вселенський сором
і ковтати мовчки брехні, де їм лік?
Личаківський цвинтар стане нам декором
у виставі нашій про ХХ вік.

Знов придворний критик із газет постане,
ревно неборака в груди гупає.
Ану марш у Київ, де цвітуть каштани
і щаслива хвиля у реактор б'є.

Знать, вже наші думи більше не полова,
знать, вже й ми свободи випили ковток.
Ми поїдем, друже, з Вінниці до Львова,
купимо в Європу проїзний квиток.

Гей, країни! Де ж ваші отамани?..

Балада середина

(ейфорична)

«Ой коли ми наїмося
сала й ковбаси?» —
славних хлопців-українців
чую голоси.

Може, нас родила
ненька і одна,
але щось не виджу
діток Богуна.

«Ой, коли ми наїмося
білих пирогів,
то тоді ми подолаєм
лютих ворогів...»

А поки Москва нам
місить калачі,
можна і полежать
любо на печі...»

«Ой коли ми наїмося,
нап'ємось вина —
стане нам, як ненька рідна,
й чужа сторона.

А не дасть нам їдла
наша боротьба —
вийдемо на мітинги
з криками «Ганьба!».

Нашим прапорів
під рідний тризуб.
Попадись, москалю,
на голодний зуб!..»

...любо, хлопці, люблю,
люблю, браття, жить!
А хто так не дума,
най собі дрижить.

...пане товаришу,
...пан або пропав!
...я, кохана пані,
з НЛО упав!

...обнімимось, браття!
Горе — не біда!
Знову зуби ціпить
Ярема Галайда.

...пане мітинговий,
кирпи не гни!
Ми такі панове —
на двох одні штани.

...а-хто-з-нас-браща-
ста-не-смі-яць-ця-
то-го-бу-дем-бить...

Балада прикінцева

(елегійна)

Що у тюрмі я не сидів,
даруйте, в мене інші дані.
Тож не стою серед вождів
на велелюдному майдані.

Тож біографії катма,
тієї, на котору мода.
Але ж була життя — тюрма,
але ж була тюрма — свобода.

Сюда спішили ми самі,
мов на якесь прищестя, свято.
Глухонімі, глухонімі,
як нас багато, як багато!..

Супроти свинства — інший свист.
Цей темперамент, наче води.
Пре наркоманія насильств
із наркоманії свободи.

Такий настав, напевне, час,
він вийшов на виток удруге,
що нам самим не шкода нас,
а щоб лунав «народний глас»,
потрібні знов «народні слуги».

Що нам самим не шкода нас,
це вже було, й тепер — не з байки.
А що ж нове? — що люмпен-клас
тебе й мене бере за барки?

Поживемо, поживемо
в країні вічного служіння,
де рідна непогідь осіння,
мов у корчмі старе трюмо.

Записи на манжетах

1.

Відмежуйся!.. Відмежуюсь.
Але де тота межа?
Чи ж усе потне коріння
спритна блискавка ножа?
А як знову сном застогну,
як побачу: скрізь чужі
і що я окремо — стовбур,
а коріння — на межі?..

2.

вірте — не вірте, давайте навзаєм,
бо живемо ж ми, не граємося.
Підозріваєм, що перезріваєм,
але триваєм, тримаємося...

Наче травиння, ця тривіальна
сталості стисла цементна пряма.
Може, і вам остогидло тривання,
може, і вам в нім просвітку нема?..

3.

Вечір поезії

Це роздуми, що іноді нестерпні,
не в моді тут сентиментальний плач.
Переконались, що й поети смертні,
іде сюди з надією читач.

Тут, якщо стріли критики, — то в груди.
Публічні тут падіння або злет.
Переконали, що безсмертні люди,
іде сюди з надією поет.

Академік боїться студента,
як святі бояться прочан,
бо яка ж безбожно студена
глибінь в молодих очах.

Покоління кожного сито
не всіляке пропустить зерно.
Як працює несамовито
ще не виброджене вино!..

Із мільйона мільйонів історій
тче історію час-павук.
Тут, у тиші аудиторій,
кане в мудрість не кожен звук.

Гей, навало президій, де маски,
що ховають підточений прах:
молодички непевної масті,
чолов'яги, нівроку, в літах...

Гей, співці,
бідна масо для хору,
де в жертовно напружений день
спишем все ми на видимість зору,
як на видимість Пісні Пісень.

Всіх, що не є, позбувшись протиріч,
купаємось —
туристи, звісна річ...
Дніпро шалений кришимо на скалки.

Торкнула легко дотиком весталки
жура-приблуда незаснулих віч
на Хортиці, де в кімерійську ніч
вже вхожі в Січ оголені русалки.

Та в пам'яті не трьохсотлітній стаж,
та заблукалій чайці в нагороду —
з кривавого походу за свободу
вертатися на всесоюзний пляж.

На захист поезії

Поете, будь, бо це твоє буття
народові — само серцебиття.
Вже пам'ять глухне, зору не стає,
а серце є, а серце б'є і б'є!..
Вже совість гасне, ціпеніє дух,
а серце б'є, а серце — рух і рух!..
Всіляка усьому буде вага —
заміні серце лиш не підляга.
Не збреше, не забудеться, не спить,
в щасливий час омани заболить.
Розлюблений — промовиш: «Я люблю»,
не стане скарбу — далі без жалю,
зо всіх нестач обійдемося самі,
сам пролісок постане по зимі...
Поете, будь!
Без тебе всі німі.

* * *

Без джерела засохне деревина,
як ліс, корінням тісно ми сплелись.
Я був би — сон, якби не Україна,
лиш сон чиеїсь матері колись.

Не дай же, доле, марно шелестіти
нікому у безрадісних степах.
Я був би — тільки тінь, якби не діти,
що чапає навпомацки, сліпа.

Не дай же звікувати випадково,
дрижати за життя, що промайне.
Я був би — лиш луна, якби не слово,
це запахує, рідне, рятівне.

Мій краю — і гостинний, і пісенний —
«солодкий та приємний отчий дим»...
І твоїм словом хтось буде спасенний,
якщо воно було спасенне ним.

* * *

Подаруй мені, світе, свідомість мурахи,
але мальву на кручі від біди відведи.
Ви куди це, куди, окільцьовані птахи,—
знак біди?

Ви ж чи не звідтіля, де шматують рентгени
дім повз атомний грім?
Несучи у собі окільцьовані гени,
й ми летім...

Покладаєшся на неминучість уроків?
Ось де їм — твій протест!
...окільцьований птах
...окільцьований рокер
...окільцьований хрест.

* * *

(З Юрія Кузнецова)

Нащо ти полюбила поета,
золоті його славні слова?
Він, як місяць високий, зове так —
захмеліла твоя голова.

Ти позбулась землі і опори,
хоч злітай в небеса голубі.
І які ж то відкрило простори
твое тіло і в нім, і в собі!..

Свою душу розвіював сам він,
забуття, що зове, пристає,
і помірять зумів небесами
свій політ і падіння твоє.

Він одважний і в рухах, і в мові,
той, що кинув на плечі твої
від прощального слова любові
тільки блискіток цілі рої.

Чи вогонь то, чи сонце проб'ється,
забур'янено ваші путі.
Ти заплачеш, а він одзветься
на свої лиш слова золоті.

* * *

Від обридлих одірвусь занять —
цвіркуни у вічності дзвенять.
Тчуть собі зі срібла аркани,
проліски безодні — цвіркуни.

Наче серце тане й струменить...
Де ви? Покажіться хоч на мить.
Може, мене смерть не обмане
й цей мінор підхопить і мене?

Може... того я не знав і сам:
в цьому хорі є спасіння й нам,
всім, серед безмежної зими,
всім за те, що народились ми,

що сповна самоспалив нас гнів,
що не чули вічних цвіркунів.

Товаришам із провінції

Як я вас розумію!..
Вулкани безмежних реприз
й горючий, мов шріт між ребрами,
райцентрівський бонапартизм.

Мої модерністи уперті
з-під безіменних круч,
де відділя від смерті
лиш тихої лампи круг...

Енгармонійність мелодій
сльози креше з-під вій.
Кожному в душу злодій
ходить собі, як свій.

Силуети Парижа

1. Жак

Жак Превер — людино рідна,
з зерен слів — багацько млива.

«Коли правда несвобідна,
то свобода неправдива».

Чи не з твого віршограона
малювали на Сорбонні:

«Усіляка заборона
хай пребуде в забороні».

Був «Москвич» старенький в мене,
трикімнатна скромна хижа,

і не снилось, що згорю я
просто в «череві Парижа».

Жив, як всі, я: від — і доти, —
і жував слова суконні,

де кухонні анекдоти,
як тупі ножі кухонні,

де я правду знав всіляку,
як нудьгу у слові «захід»...

Показав ти, друже Жаку,
свій свобідно-бідний Захід.

«Май, хоч в тебе й голі крижі,
як гусар, поставу горду» —

ляжуть Лондони й Парижі
у мішень твого акорду.

2. Мадам N.

Планета людей безконечна,
кріпи її, миру живице!
Від стадіону до церкви
ридає вселюдський майдан.
Я в кожне обличчя жінки
вдивлявся питально: «Чи Ви це,
Мадам?..»
Такі ж, як і в нас, тут птиці,
такі ж, як у нас, дерева,
І хвацько в шахтарському місті
вітер-страйкар гуля.
І каже цвинтарний сторож:
плита камінна рожева
Була прислана Вами
недавно для Василя...¹
Що де Ви, ніхто не знає,
і хто Ви, ніхто не знає,
І слів на плиті навздогад
не знайде мотив жалю,
Бо там в карбуванні троянда,
що слово одне обнімає:
«ЛЮБЛЮ».
Клялися відважні макі²
пам'ять нести неугасиму.
Порик... Базиль... Україна...
Мовляв, не одійдуть в тінь.
Та над всіма світами
Вашу сльозу невидиму
Дай зберегти мені, Господи,
попри усе.
Амінь!

¹ Василь Порик — Герой руху Опору, національний герой Франції, Герой Радянського Союзу, вінничанин.

² Макі — бійці французького руху Опору.

3. Есмеральда

Будьмо одверті в безмовній грі
очей, що чорніші слив.
Знай: у соборі Нотрдам-де-Парі
я тебе поселив.

Чом в тебе жилка на скроні б'є?
Ну ж, не ховай сивин.
Тисячі файних гвардійців є,
лиш Квазімодо один.

Тисячу літ пролетить навскач
в вічності по прямій.
Не за потворність мені пробач,
а за любов при ній.

4. Пляс Пігаль. Таті

На прилавках, як гори,
копійчаний крам.

«А чому тут горе?» —
питався я там.

І не знав, що сказати
паризький мусье.
Розступалися люди
на питання мое.

Де каштани Парижа,
як сорок святих,
той, що тут не купує,
ішов мимо них,

той, що тут в милостині
не згинає колін,—
і стрибало по бруку
мені навздогін:

«Падай краще ти лобом
на сходи круті,
боронь боже, тобі
опинитись в таті¹ —

між змарнілих душею,
хто серцем зачах,
ідучи по руках,
по руках,
по руках...»

¹ Т а т і — копійчаний, другосортний,
дешевий крам.

Сліпну й глухну,
ступаючи на пляс Пігаль,
б'є у вічі зустрічний,
всесвітній містраль.

В цих тілах весняне щось,
як в парфумах «Шанель»,
що немов й не до речі
тут слово «панель».

Де поваги й на гріш,
де в сум'ятті гориш,—
імпотенцію духу
демонструє Париж.

Хто навчив тебе ласки,
лукаве звіря?
Чим ці очі,
як вишні криваві, горять?

Як вписати ці рухи
наївно святі
в другосортність людини,
в коротке — «таті»?..

А чому в нас горе? —
чинічна ціна.
Я люблю тебе, сестро,
возуле нічна...

Та сміється безжурно
це лихо мое...
І співа,
і співа,
аж рида,
шансонье.

5. *Кепська репутація*

(З Жоржа Брасенса, паризького шансоньє)

В містечку, де проживаю я,
всі лихословлять моє ім'я.

Чи капосний я, чи трави тихіш —
лайки на мене преславний кіш.

Жив я собі, як господь велів,
скромно і тихо, без зайвих слів,

та люди завше не терплять таких,
що чимось не схожі, бачте, на них.

І проклинав мене лихом всяк,
окрім німих, що ясно і так.

В свято, як всі, не спішив я на шлях,
в ліжку валявся по цілих днях,

і музика, що наповняла ці дні,
була — це між нами — аж десь мені.

Скажіть мені, шкоду кому це несе,
те, що люблю самоту над усе?

Та люди завше не терплять таких,
що чимось не схожі, бачте, на них.

І пальцем тицяв на мене всяк,
окрім безруких, що ясно і так.

Якось, мабуть, на свою біду,
зіткнувся зі злодієм я в саду,

господар ловити його, в тюрму!
Я перешкодив у цім йому.

Нікому зла, еге ж, не прирік,
що бідний хлопчина той з саду втік.

Та люди завше не терплять таких,
що чимось не схожі, бачте, на них.

За мною погнались, як сто чортяк,
окрім безногих, що ясно і так.

Тепер відміряю останні дні,
вже судна година б'є по мені,

ось мотуз надійний знайдуть — і по грі!
Неначе тараня, повисну вгорі.

Хоч зла не бажав ні малим, ні старим,
не ставши на шлях, що веде у Рим.

Та люди завше не терплять таких,
що чимось не схожі, бачте, на них.

Насуне на страту дивитись зівак,
окрім сліпих, що ясно і так.

Париж, 1985 р.

Записи на манжетах

1.

Так життя влаштувалось — відіння чудесне,
споконвіку складне, споконвіку просте:
поховаеш весну — тугопліддям воскресне,
поховаеш свободу — будяччям зросте.

2.

і чорний світ, і сірий світ,
і осінь сизе лезо гострить,
і по дахах іржавих постріл
горіхом котиться униз.

По стежці шарудить їжак —
теплом наповнена планетка.
В калюжі — місяця монетка,
що загубив кобзар сліпий.

3.

Ще не склювали зір дощі голодні,
ще крутить м'ята кучері буйні.
В зелену ніч опудала городні
несуть по черзі місяць на спині.

4.

Березнева повінь у лісі

Всі солодощі талої води
пошерхлими вустами ліс вбирає.
З усіх усюд струмки спішать сюди
впадати в тихе дзеркало безкрає.
Знов березень пожбуриє шапку ниць,
зове й зове — піддамся на оману.
Як золото, веселу мову птиць
хтось вимиває з сірого туману.

5.

Торкає вечір тихих верховіть,
де груші, наче видива примарні,
де наче й не було тисячоліть,
прадавнім духом дихають сушарні.

6.

Сільський цвинтар

Лиш джміль тут буде тишу стерегти
в траві, яку не косять і не палять.
Живі позоставляли тут хрести,
як вузлики, зав'язані на пам'ять.

Зіщулилось небо.

Вночі під кленом

гуска золота

слідів нагубила...

Осене моя —

мрії й болота...

Гуско золота

в час відстрілу птиць.

Сонце. Пасаж

Божество...

короноване світло...

Одведу я від нього тумани —

пий моря, залишаючи сіль,

хай життя посипає нам рани.

Куди мене ведуть,

заманюють куди

ці лисячі стежки

багатозначних літ?

Таємна, як життя,

я знав тебе завжди,

я звав тебе сюди,

як сонце —

квіт.

Але обпалить ніч

крилом своїм дуби,

востаннє зодягну

сорочку, мов кумач...

Таємна, як життя,

люби мене,

люби,

бо це — не просто шанс,

бо це — не поклик. Плач.

Ця ріка, як соло на трубі,
Ця тополя, ніби знак окличний.
Право посміхатися тобі
і ловити погляд твій зустрічний —
ось і всеньке щастя, далєбі.

Обманутись, ах, яка печаль!
І чекать в пїтьмі на руки всує.
Може, то весна мені веснує,
будить щастя, присипляє жаль?

Ця ріка до серця в'яже даль,
як мене до себе без принуки
ти, ворожко... Лиш простягнеш руки —
стане дощ як золотий мигдаль.

І здається, що колись давно
світ не був такий бентежно новий.
Пальчиком хтось стука у вікно...
Що ви, мамо... то листок кленовий...

...рокотало десь далеко
тихим стогоном розлук,
бився лобом в чорне деко
альт лискучий, наче жук,
і, як лицар на коліні,
надломився диригент,
як злетіло віоліні —
розлетівся вечір вщент.

...перекрутять, переселять
серце, скроплене на зов,
і моя голодна воля
не знайде мене ізнов,
де лице — порожня рама,
тріумф лютий, а не мій,
де безгучно, як реклама,
зарегоче вірш німий.

Безсоння

Судьбо, не пам'ятайте зла Ви,
хіба рефрен цей нас една:
«Не жаль незвіданої слави —
жаль недопитого вина?..»

Не нам на груди чорна круча,
коли шелесне, як луна:
«Не жаль любові, що минуча, —
жаль недопитого вина...»

Не я чорнявим був, та зрусів,
мов підпалила сивина.
Не жаль мені зрадливих друзів
і недопитого вина,

не жаль, що згасла зірка рання,
що руки тихі впали з пліч,
а жаль тверезого смеркання
й несилюньки обняти ніч.

* * *

А ти приходиш і чужою. Доки
мене пектиме усмішка бліда?
Як тільки інша скаже щось у докір —
він відмива забуте, як вода.

Боятися — це правило чи звичка
життя в чеканні нездійснених мрій?
Конверт, мов та казкова рукавичка —
минуле поселилося у ній.

Чого іще, душе моя уперта?
В тебе і так вітри усі влеллись.
Шукав я слів, а випало з конверта
забуте фото, вислане колись.

Міраж

Вдалині од всіх поетик
ходять, душами впритик,
місяць — лисий теоретик,
вітер — юний еретик.
Хто до неба піднімає
листопадове, живе?
Той підкаже — цей зламає,
той намовить — цей порве.
Ще й глузує: ось я! ось я!..
А не бачиш — то терпи.
Вицілює волосся
у скорботної верби.
Золоте шаленство щодня
все нашіптує мені:
я — самотній,
ти — самотня
в цьому безумі на дні.
І кричу до когось: враже!
І шепчу комусь: буде...
Той забуде — цей не скаже,
той загубить — цей порве.

В Івчі

Стави у шепіт неба одягло.
Шукає риба між лататтям страви.
Шукає сонце чистої отави.
Чекає серце того, що було, —
пополудні такі звичайні справи.

Слів не чіпай. В їх шкаралущі грім
ввімкне он тої хмари темна брила.
Як виноград над землю, що зростила,
клонюся я над іменем твоїм.
В це передгроззя подивися, мила:
я — виноград над іменем твоїм.

Слів не чіпай. Гніздо зозуля в'є.
Так томиться напіврозквітла липа!..
Все безборонно тайни відкрива:
всі звірі, люди, птахи, дерева...
Цей світ — сім'ї щасливої колиба.

У спалахи блакитного дощу
твое ім'я, як тайну, прошепчу —
віддам.

* * *

Може, згодом й виповім до решти,
тільки словом гордим не колись.
Нахились, березова сережко,
у кохані очі надивись.

Це не жаль і не благання навіть,
як сережки, стрілись ми на мить,
адже й світ, немов тендітна павіть,
на вселенським вітрові тремтить.

Принесеш утіху і розраду,
грішна і невинна, мов дитя,
в симфонічну бурю зорепаду,
в симфонічну музику життя.

* * *

Смутку річки осінньої,
не жури, не жури.

Пісні золото-синьої
хтось насипав згори.

Сохне квітка по гомоні,
по далеких пташках.

Ой, чого це, чого мені
ноша серця тяжка?

Що не зв'яжу до вузлика
швидкоплинних хвилин,
що зів'яла вже музика
небувалих картин,

що ще вчора, замолоду,
ти у серці була,
що далеко до холоду,
а немає тепла.

Літо. Хрещатик

Змив цей вихор з вулиць душі.
Стигне Дніпр тяжкою сталлю.
Тож, струсивши краплі неба зі своєї парасолі,
голос Ніни Матвієнко на кружечок сірий ставлю.
Походили, покричали,
понадіялись —
доволі!

П'ю цей голос, як жаливу,
мов ясне спасіння в мреві.
Ти — пощезно, ти — сновидо,
яснозвука, довгокоса...
Може, щось зачнеться нині у комп'ютерному
чреві.

Як нема бодай Почайни,
дайте стерео-Христоса.

Фолк-тема

Бачу брості барвінку,
де місточок дощатий.
Бачу лагідну жінку,
що виходить з дівчати.

Що виходить — відходить
та й від мене, заброди,
Може, і наздогнав би,
та забувся, де броди.

Відійшла, мов царівна
у свої володіння,
а мені позосталось
лиш довічне видіння.

Щоб завчив, як сторінку,
я його по рядочку.
Бачу брості барвінку
на дощатім місточку...

Бачу лагідну жінку...

Маю лагідну дочку...

Крилата лижниця

Де беріз стояння світлолице,
як офорт до завтрашнього дня,
лижнице — крилата таємнице,
ниткою у серце — ця лижня.
Знов зима. Перепочивши літом
у затишші кучерявих крон,
бігти й бігти за непевним слідом,
все життя — як спраглий марафон.
Мов гусари, стали на коліна
всі дуби. Та не мені ця роль.
І химерним іменем із Гріна
називаю я тебе: Асоль...
І злітає слово дерзновенне,
хоч даремно скаржуся я ним,
що була ти зманена у мене,
викрадена морем сніговим.
Вже весни заколотило дріжджі
сонце, не заковане в льоди.
Пропаде лижня на роздоріжжі —
хтось по небу крає два сліди.
Лижнице, ну що, скажи, за звичка —
насміхатись з мене іздала?
Як твоя барвиста рукавичка,
сойка пада з хмари на гілля.

Записи на манжетах

1.

І страшно, і соромно,
й це каяття,
і дихати щось не дає...

Не більше, ніж форма,
не менш, ніж життя, —
тіло
твое...

2.

Ще одна святого болю грінка
кинута під ноги без пуття.
Книга ти, а я — лишень сторінка,
що не стала Книгою Буття.

Ти — мов заклинання, але диво
бог пошле на інших, як чуму.
Неможливо! Чуєш, неможливо!
Я і сам не відаю — чому.

3.

На органі, в вологім соборі,
із мовчанням п'янким на губах
ти вибируеш пальцями зорі,
що насіяв над Вінницю Бах.

Хто зі стін цих тобі провожатий?
Звідки ця золота дечія?
У вологім соборі — чужа ти,
у вселенському світі — чия?..

4.

Так вмiли грати лише «Бітлз» в мiнорi,
як море це на клавесинi дня.
Ця бiла яхта у осiннiм морi
хрестом вiтрил пришельцiв осiня.

І дiд Азов прощально тятне руку
до степу, що осiнньо догорiв.
Твiй чую зов — перепелину муку
в церковному риданнi «Пiснярiв».

5.

А може...

Пожежа — пустошiв жнива,
а може, фантастична вежа
а чи самотностi одежа?
А може — правда пiвжива,
яка зі смертю в межу межа...

Впроситися хоч за помрежа
в спектакль пiд назвою «Весна»,
де роль для кожного ясна,
де кожна дiвчина — пожежа.

Натхнення

Це наближалось давно,
попри знайомий риск,
на прохолодне полотно
гарячий плаче віск.

Як хліб із другових долонь,
прийми і не бунтуй,
неначе підійшов вогонь
з проханням: «Забинтуй».

Не я, а, отже, і не ти
цю істину прорік.
Горять, горять мої бинти,
горять не перший рік.

Літинське каприччіо

Миколі Холодному

Старий базар. В'язки сухих грибів.
Кафе на вулиці, де верби невеселі.
І ми п'ємо поважно «ркацителі»,
годуємо з долоні голубів.

Твоя любов проз нас іде смутна,
де празник слів — гонитва псів безродних,
що в океані звичок міжнародних
не хочу я свого шукати дна,

здається, я казав до нас усіх.
А ти про те, як вішався Тютюнник.
Й на цих дівчаток божевільно юних
дивитись стало невимовний гріх.

Хто ж ми були, чи ж пам'ятаєш ти?
Кармалюки, не хрещені ВААПом,
тягли в світі незвіданим етапом,
не знаючи банальної мети,

в льохи спускались у часи сльоти,
де всі мужчини діляться неквапом
таранею скупкої доброти,
і волоцюги нам були брати.

Зотліло все те. Втомою чи злом,
яким окреслить словом чи числом,
скажи хоч ти, моя одчайна віро!..
Та сіро плаче шиба за теплом,
і щось велике й сиве в хаті сіло.

Очима в душу дивиться так сіро
посіяне поміж добром і злом.

Хочу щастя:
бути таким, як усі,
на вокзал прибудь з усіма,
найняти собі опівнічне таксі
в місті, якого нема.

Кинути хвацько:
вези — не вози,
як громадський трамвай,
пограли з життям ми уже в лози,
збоку поглянем давай...

Будьте здорові мені — та й все!
Пізня любов, не муч...
Ох і гойдає, ох і несе
ця моя туча з туч!..

Все норовить ударити в бік,
щастю погрожує: цить!
Чим я тебе так смертельно допик,
що й ось непам'ять мчить?..

Чим закарбую цю паралель?
Хіба поцілую дай...
Чорне моє опівнічне таксі
дітям своїм згадай.

Наче жалива, травневою ходиш порою,
пісне моя, як світліють обличчя жінок.
Терен цвіте, терен цвіте під горою,
моя любов — з терня вінок.

Скрипці мої заболіло забутою грою,
чом тільки снишся і дивишся сумно з-під вій?
Терен цвіте, терен цвіте під горою,
холодно їй — скрипці моїй.

Спогади ті жодним зіллям уже не загою,
тим, що забула, не знищиш того, що була.
Терен цвіте, терен цвіте під горою,
гілля сухе дивом пала.

Музика втішить, та тільки назветься сестрою,
пісня зарадить — до інших відлине за мить.
Терен цвіте, терен цвіте під горою.
Серце горить.

Не звикай до мене, не звикай.
 Утікай од мене, утікай.
 Я такий, щоб знала, я такий,
 я — гіркий, як вересень гірський.

Я такий, — як захалавний ніж,
 що морської глибини страшніш,
 а страшніше те, що я забув,
 що в заміжжі з бурею я був.

Не звикай до мене, не звикай,
 серця молодого не злякай,
 в нього мої очі не впусти —
 лиш на плечі руки опусти.

В ранкових відблисках ріки
 в долоні проліска зіпріти —
 усе не хочеться старіти,
 та й молодіти не з руки.

Ще кужіль днів нитки пряде,
 ще серце чайкою кигиче,
 та віряться: іще покличе,
 ще розтривожить, ще прийде.

Ще варто, щоб розквітнув без,
 щоб травень засурмив — ватажко,
 і я піднімусь важко-важко,
 як ситий крижень, до небес.

В той лет, солодкий до плачу,
 де крила — порухи несмілі.
 Кричати — хай і на прицілі! —
 що я лечу, що я лечу.

Нехай п'їтьми чатує жак,
 ще тій, одній, гніздечко звити,
 ще захват молодий наснити,
 ще прокидатися в сльозах...

Ще варто у старім рову
 черешні заяскріть з-за плоту —
 і я вже знаю, що живу,
 щоб не вернутися з польоту.

ЗМІСТ

ВИДІННЯ В ПОЧАЄВІ

Бузиновий яр	6
«Я — мамлюк, той, що сам собі пам'ять відсік»	7
Видіння в Почаєві	9
3 конспекта Біблії	11
«Мое Поділля — стежка руса»	12
Аб ово	13
Вінниці	14
Подільський мотив	15
Записи на манжетах	
1. «Щебечуть птиці»	17
2. Музей	17
3. «Кооперативно-радісно почуваймося»	17
4. «...він набрів на літературу»	18
5. «Стрийський парк, як глибокий схрон»	18
Кам'яна ріка (поезосимфонія)	19
Українська делегація в Петра Першого	32
Мій тризуб	
1. Богун	34
2. Гоголь	35
3. Холодний	36
«Так безпорадні ми!..»	37
Сьогодні і завжди	38
Балади площі	
1. Балада початкова	39
2. Балада серединна	40
3. Балада прикінцева	42
Записи на манжетах	
1. «Відмежуйся!.. Відмежуюсь»	43
2. «Вірте — не вірте, давайте навзаєм»	43
3. Вечір поезії	43
4. «Академік боїться студента»	44
5. «Гей, навало президій, де маски»	44
Пляж на Хортиці	45

На захист поезії	46
«Без джерела засохне деревина»	47
«Подаруй мені, світе, свідомість мурах!»	48

КАМ'ЯНА РІКА

«Нащо ти полюбила поета?»	50
«Від обридлих одірвусь занять»	51
Товаришам із провінції	52
Силуети Парижа	
1. Жак	53
2. Мадам N.	54
3. Есмеральда	55
4. Пляс Пігаль. Таті	56
5. Кепська репутація	58
Записи на манжетах	
1. «Так життя влаштувалось...»	60
2. «і чорний світ, і сірий світ»	60
3. «Ще не склювали зір дощі голодні»	60
4. Березнева повіль у лісі	61
5. «Торкає вечір тихих верховіть»	61
6. Сільський цвинтар	61
7. «Зіщулилось небо...»	62
8. Сонце. Пасаж	62
«Куди мене ведуть, заманоють куди?»	63
«Ця ріка, як соло на трубі»	64
Па	65
Безсоння	66
«А ти приходиш і чужою. Доки»	67
Міраж	68
В Івчі	69
«Може, згодом й виповім до решти»	70
«Смутку річки осінньої»	71
Літо. Хрещатик	72
Фолк-тема	73
Крилата лижниця	74

Записи на манжетах

1. «І страшно, і соромно»	75
2. «Ще одна святого болю грінка»	75
3. «На органі, в вологім соборі»	76
4. «Так вміли грати лише «Бітлз» в мініорі»	76
5. А може...	77
Натхнення	78
Літниське каприччіо	79
«Хочу щастя: бути таким, як усі»	80
«Наче жалива, травневою ходиш горою»	81
«Не звикай до мене, не звикай...»	82
«В ранкових відблисках ріки»	83

Літературно-художественное издание

КАМЕНЮК
МИХАИЛ ФЕОДОСИЕВИЧ

Окольцованные птицы

Киев, издательство «Радянський письменник»

На украинском языке

Стихотворения

Художне оформлення Г. О. Воробйової

Художній редактор В. С. Соловйов

Технічний редактор Н. М. Самойличенко

Коректор С. І. Слабошевська

ИБ № 3320

Здано на виробництво 14.03.91. Підписано до друку 08.08.91.
Формат 70×100^{1/2}. Папір друкарський № 1. Гарнітура літе-
ратурна. Друк високий. 3,58 умовн. друк. арк., 3,95 умовн. фар-
бовідб., 2,66 обл.-вид. арк. Тираж 3500 пр. Зам. 1442. Ціна 55 к.

Видавництво «Радянський письменник»,
252054, Київ-54, вул. Чкалова, 52.

Одеська книжкова фабрика,
270008, Одеса-8, вул. Дзержинського, 27.

Эта книга свидетельствует о творческом дерзании поэта, деботировавшего в 70-е годы, всегда исповедующего чистоту помыслов и чувств, для которого человеческий опыт — это традиции, умноженные на обновление сегодняшнего дня.

Каменюк М. Ф.
К18 **Окільцьовані птахи: Поезії.**— К.: Рад.
письменник, 1991.— 86 с.
ISBN 5-333-00797-7

Ця книга засвідчує чималий поступ поета, який деботував у сімдесяті роки, завжди сповідуючи чистоту думок і відчуттів, для кого людський досвід — це традиції, помножені на оновлення сьогоденного дня.

Характерними для Михайла Каменюка є прониклива відвертість інтонацій, уболівання за долю народної культури, етики, моралі.

К 4702640202-137
М223(04)-91 138.91

ББК 84Ук7